

„ЧУДАК“ НА ПЕЙО ЯВОРОВ

Пейо Яворов печата за първи път „Чудак“ в „Стихотворения“ (1901). За разлика от други негови творби, промените в текста на „Чудак“ в „Подир сенките на облаците“ са незначителни.

В известния предговор към второто издание на „Стихотворения“ (1904) Пенчо Славейков обръща специално внимание на творбата и пише, че от „спарената атмосфера на фразите“ поетът е излязъл „в полето на дейността“. „В това поле той се скита до едно време с незнайни никому мисли и чувства, като Ч у д а к [...], и привиденията на живота го налитат отвед. Тези привидения той е възсъздал словом в цял ред малки стихотворения, в които, под булото на символа, са изразени лични настроения, но тъй обективно е смогнал да ги възсъздаде той, че от лични те са станали общо човешки.“¹

Яворов става известен в предишната, 1900 година, когато печата в почти всички книжки на „Мисъл“. Сред текстовете му, които, по думите на Пенчо Славейков, изразяват „лични настроения“, са първите варианти на „Есенни мотиви“. А също и „Минзухар“, „Мечта“. Тези текстове са отпечатани в „Стихотворения“ (1901) и заедно с „Великден“ и „Нощ“ разширяват представата за „личните настроения“ в неговата лирика.

Трудно е да се назоват какви са личните настроения в „Чудак“. Техниката на представянето на „чудака“ е такава, че може само да се гадае какво има и как тече вътрешното време зад маската върху неговото лице. Всезнаещият и всевиждащ лирически Аз ни разказва за лирически персонаж: „На морски бряг съм го съзирал – [...] в полето пак съм го намирал...“ Той разказва за преживяното от онова, което вижда. Така прави четящия съпричастен на случващото се лирическо събитие. С тази техника на лирически разказ се удвоява личното настроение, т.е. усещанията на говорещия лирически Аз от срещата с „чудака“ и събитията от вътрешното време на „чудака“, такива, каквито онзи, който разказва, предполага, че те могат да бъдат. Това е огледална конструкция. Чрез тази техника често пъти се изразява психичното в Яворовите стихове.

¹ Славейков, П. П. П. К. Яворов. *Стихотворения*. С., 1904, с. VIII–XIX.